

Prezbiter, navjestitelj i slavitelj Kristova djela spasenja

ZVONKO PAŽIN*

UDK 265.4:254.1
Izvorni znanstveni rad
Primljeno:
09. lipnja 2010.

Sažetak: Na osnovu posvetnih molitava za ređenje svećenika od početaka Crkve do danas, autor proučava značenje trostruke službe prezbitera u Crkvi: pastirske, navjestiteljske i posvetiteljske. Pastirsku službu, koja je po sebi također važna, prezbiter može i treba delegirati nezaređenim suradnicima. Autor zato posebno proučava druge dvije službe: službu naviještanja i službu posvećivanja, jer su one nužno vezane uz liturgiju, pri čemu je nezamjenjiva i nenadomjestiva upravo uloga prezbitera, kao biskupova suradnika. Autor ističe živi suodnos riječi i čina: kao što je u Starom zavjetu proročka riječ naviještanja spasenje koje je Krist ostvario, tako danas u bogoslužju Crkve riječ, koja se naviješta, nalazi svoje ostvarenje u bogoslužnom činu, pri čemu je bogoslužje, kao takvo, ostvarenje i vršenje spasenja koje je Krist ostvario vazmenim otajstvom svoje smrti i uskrsnuća. Iz svega toga proizlazi izuzetna važnost uloge prezbitera kao navjestitelja riječi i slavitelja otajstava, jer se u liturgiji ostvaruje spasenje. Osim toga, po euharistiji – koja je izvorište i vrhunac bogoslužja i svekolikog života Crkve – nastaje i opstaje sama Crkva, prema onoj Augustinovoj: »Ecclesia facit eucharistiam, eucharistia facit ecclesiam.«

Ključne riječi: Crkva, sveti red, svećenik/prezbiter, posvetna molitva, pastirska služba, navjestiteljska služba, posvetiteljska služba.

Uvod

Kako govoriti o identitetu i službi svećenika? Pogledamo li crkvene dokumente, mogli bismo pomisliti da se na svećenikova pleća stavljaju mnogobrojni tereti, koje oni jedva mogu nositi i iznijeti. Koja od svih tih zadaća predstavlja ono istinsko i temeljno poslanje prezbitera? Evo samo, primjera radi, kako sinodski dokumenti naše Nadbiskupi-

* Izv. prof. dr. sc. Zvonko Pažin, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, P. Preradovića 17, p.p. 54, 31400 Đakovo, Hrvatska, zvonko.pazin@djkbf.hr

je govore o zadaćama prezbitera.¹ Osim što treba upravljati župnom zajednicom, naviještati Božju riječ u bogoslužju te slaviti otajstava, župnik treba: prepoznavati različite karizme u župi (br. 26); okupljati katoličke intelektualce (br. 28); uz one redovne, osigurati prostore za izvanliturgijska okupljanja vjernika (br. 31); osim redovne kateheze s djecom i mladima, organizirati susrete s odraslim vjernicima (br. 4). Župnik također treba održavati suradnju s predstavnicima vlasti, podržavati športska i ina društva, pružati pomoć pri osnivanju novih društava i udruga (br. 173). Osim toga, župnik bi trebao upoznati kulturnu povijest župe i područja gdje se župa nalazi, promicati suradnju župe s postojećim kulturnim ustanovama i udrugama (br. 193), organizirati u župi koncerte i izložbe nekoliko puta godišnje (br. 194) itd. Dakle, s pravom se možemo upitati, što je temeljno, što je bitno, što je nosivo u ulozi i identitetu prezbitera, poglavito župnika?

Stvar bi po sebi trebala biti jasna. Crkva je Tijelo Kristovo, pa su onda članovi Crkve, svatko na svoj način, dionici Kristove trostruke službe: svećeničke, proročke i kraljevske. Tako, govoreći o službi biskupa, Drugi vatikanski sabor veli:

*Krist je, naime, apostolima i njihovim nasljednicima dao nalog i punomoć naučavati sve narode te posvećivati i voditi sve ljude. Biskupi su, prema tomu, po Duhu Svetom koji im je dan, postali pravi i vjerodostojni naučitelji vjere, svećenici i pastiri.*²

Prezbiteri, kao prvi biskupovi suradnici, stoje na istoj crti:

*Premda prezbiteri nemaju najviši stupanj svećeništva, a u obnašanju svoje vlasti ovisi o biskupima, ipak su s njima povezani svećeničkom čašću te se na sliku Krista, vrhovnoga i vječnoga svećenika, po sakramentu reda kao pravi svećenici Novoga zavjeta posvećuju za propovijedanje evanđelja, za vođenje vjernika i za vršenje službe Božje.*³

U ovomu radu namjeravamo istražiti značaj trostruke službe prezbitera: *svećeničke, proročke i kraljevske*, polazeći od novozavjetnih svjedočanstava i tradicije prve

¹ *Ti si Krist – za nas i za sve ljude. Izjave i odluke Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske*, Nadbiskupski ordinarijat, Đakovo, 2008.

² *Dekret Drugoga vatikanskog sabora o pastirskoj službi biskupa u Crkvi »Christus Dominus« (= CD)*, KS, Zagreb, 2008., br. 2. Usp. još: *Dogmatska konstitucija Drugoga vatikanskog sabora o Crkvi »Lumen gentium« (= LG) br. 20: »Biskupi su, dakle, prihvatili služenje zajednici s prezbiterima i đakonima kao pomoćnicima, stojeći umjesto Boga na čelu stada kojemu su pastiri, i to kao učitelji nauka, svećenici svetog bogoslužja i služitelji u upravljanju.«*

³ LG br. 28. Naravno, na svoj su način i svi Kristovi vjernici dionici Kristove trostruke službe. Tako *Katekizam Katoličke crkve*, HBK, GK, Zagreb, 1994., br. 871 (= KKC). veli: »Kristovi su vjernici oni koji su, krštenjem pritijelovljeni Kristu, učinjeni Božjim narodom i zbog toga su, postavši na svoj način dionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe, pozvani da, svaki prema svome položaju, vrše poslanje koje je Bog povjerio svojoj Crkvi da ga ispuni u svijetu.« Usp. još: *Zakonik kanonskoga prava. Proglašen vlašću Ivana Pavla II. S izvorima*, GK, Zagreb 1996., kan 204; § 1; LG 31.

Crkve, s posebnim naglaskom na tekstove posvetnih molitava u slavlju ređenja prezbitera: od 2. i 3. st., preko najstarijih sakramentara iz 6. i 7. stoljeća te Rimsko-germanskoga Pontifikala iz 10. st. i kasnijih Pontifikala sve do danas važećega Pontifikala. U svom razmišljanju zadržat ćemo se posebno na prvim dvjema službama jer se one posebno očituju u liturgijskim slavljinama, kada prezbiter, u jedinstvu s biskupom, naviješta i izvršuje Kristovo djelo spasenja. Naime, »kraljevsku« službu (upravljanje) prezbiter u velikoj mjeri i može i treba delegirati svojim (nezaređenim) suradnicima, što nije slučaj s prvim dvjema. I u ovom slučaju, naravno, vrijedi drevno pravilo *lex oradni – lex credendi*, što znači da se nauk Crkve o službi biskupa i svećenika na poseban način iščitava upravo iz bogoslužnih tekstova. Pri tomu je potrebno imati na pameti i sljedeće. Crkveni dokumenti naglašavaju kako biskupi imaju ulogu samoga Krista, Učitelja, Pastira i Svećenika, pri čemu su prezbiteri *suradnici biskupskoga reda*, pa se, prema tomu, ono što se govori o biskupskoj službi u Božjem narodu, *mutatis mutandis*, odnosi i na prezbitera.

1. U prvoj Crkvi

A) NOVI ZAVJET

Trostruko značenje apostolskoga poslanja vidljivo je već u Novom zavjetu. U poznatom završetku Matejeva evanđelja (Mt 28,19-20) Isus šalje apostole da učine njegovim učenicima sve narode *krsteći ih*, te da ih *uče držati sve što je on zapovjedio*. Evanđelja također ističu Petrovu službu upravljanja govoreći o »*ključevima kraljevstva nebeskoga*« (Mt 16,19) te o izvođenju na *ispašu* Kristova stada (Iv 21,15-17). Prema Djelima apostolskim, prva je kršćanska zajednica bila postojana u *nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama* (Dj 2,42). Apostolska se služba u najvećoj mjeri sastojala upravo u naučavanju i naviještanju evanđelja, ali i u upravljanju zajednicama. Pavao je obilazio gradove, naviještao evanđelje, lomio kruh, osnivao kršćanske zajednice i postavljao starješine. U tomu smislu ilustrativan je napatuk Timoteju:

Nitko neka ne prezire tvoje mladosti, nego budi uzor vjernicima u riječi, u vladanju, u ljubavi, u vjeri, u čistoći. Dok ne dođem, posveti se čitanju, poticanju, poučavanju. (1 Tim 4,12-13)

U Prvoj Petrovoj poslanici naglašava se upraviteljska zadaća starješina:

Starješine dakle među vama opominjem ja, sustarješina i svjedok Kristovih patnja, a zato i zajedničar slave koja se ima očitovati: pasite povjerenom vam stado Božje, nadgledajte ga - ne prisilno, nego dragovoljno, po Božju; ne radi prljava dobitka, nego oduševljeno; i ne kao gospodari baštine nego kao uzori stada (1 Pt 5,1-3).

Dakle, apostoli *naviještaju evanđelje i lome kruh*, tj. slave otajstva. Apostoli su usto i *glavari* kršćanske zajednice. Oni vijećaju i donose odluke, kao primjerice na Jeruzalemskom saboru, kada određuju da kršćani nisu dužni obdržavati židovske uredbe (Dj 15,6-29). Međutim, apostoli vlast upravljanja mogu i delegirati:

Nije pravo da mi napustimo riječ Božju da bismo služili kod stolova. De pro-nađite, braćo, između sebe sedam muževa na dobru glasu, punih Duha i mudrosti. Njih ćemo postaviti nad ovom službom, a mi ćemo se posvetiti molitvi i posluživanju Riječi (Dj 6,2b-4).

Ovdje želimo *naglasiti* sljedeće: apostoli se brinu o cjelovitom životu kršćanske zajednice, kao što primjerice Pavao prikuplja priloge za Crkvu u Jeruzalemu (1 Kor 16,1-4; 2 Kor 9,5), međutim oni svojom temeljnom zadaćom smatraju upravo *naviještanje evanđelja i lomljenje kruha*, a vlast upravljanja u nekim slučajevima delegiraju đakonima, smatrajući je, očito, manje vlastitom svojoj apostolskoj službi.

B) DIDAHE – UPUTE APOSTOLSKE

Ovaj spis potječe iz 1. stoljeća (neki smatraju da je suvremenik sinoptičkih evanđelja), ali je bio ponovno otkriven tek u 19. stoljeću u biblioteci samostana sv. Groba u Jeruzalemu u jednom rukopisu iz 11. st. Riječ je »o napatku, *katekizmu* koji je služio apostolima i putujućim misionarima u njihovu naviještanju evanđelja«. ⁴

Ovaj spis govori o putujućim misionarima (»apostolima«): ⁵

Dijete moje, onoga koji ti govori Riječ Božju spominji se danju i noću, i časti ga kao Gospodina; jer gdje se Gospodnja vlast (he kiriotos) propovijeda, ondje je Gospodin. (br. 4,1).

Tko, dakle, dođe i upućuje vas u sve to što je prije bilo rečeno, primite ga. Ako pak sam bude krivi učitelj, te naučava drugačije upute, da bi razorio (eis to katalysai), nemojte ga slušati. A ako naučava s nakanama da poveća (eis to prostheinai) pravednost i spoznaju Gospodnju, primite ga kao Gospodina. A što se tiče apostola i proroka, činite kako je po pravilu evanđelja. Svaki apostol koji dođe k vama neka bude primljen kao Gospodin; no on neće ostati dulje od jednoga dana; ako pak bude potrebno, i slijedeći; ali ako ostane tri dana, to je lažni prorok (pseudoprophetes) (br. 11,1-5). Ako pak hoće kod vas zasjesti, a ima svoj zanat, neka radi i tako se hrani. (br. 12,3).

⁴ J. PAVIĆ, T. Z. TENŠEK, *Patrologija*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993., str. 34.

⁵ Prijevod spisa Didache preuzet iz: T. J. ŠAGI-BUNIĆ, *Povijest kršćanske literature*, Prvi svezak, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1976., str. 47.-51. Usp također: *Didache. Dotrina dei dodici apostoli. Introduzione, traduzione e note di Umberto Mattioli*, Edizioni Paoline, Roma, 1980.

Međutim, ako se radi o proroku koji je osvjedočen i koji nije u prolazu i koji stanuje s njima, veli se:

No, svaki pravi prorok koji hoće da se kod vas smjesti, zaslužuje svoju hranu. Isto tako i pravi učitelj (didaskalos alethinos): dostojan je i on kao radnik svoje plaće. Uzmi dakle sve prvine od proizvoda (plodova) s preše, gumna, volova i ovaca, i daj prorocima: oni su naime vaši veliki svećenici (br. 13,1-3).

U 15. poglavlju govori se o stalnim nasljednicima (putujućih) proroka i učitelja:

Postavite (cheirotonesate) dakle sebi biskupe i đakone dostojne Gospodina, muževe krotke i koji nisu pohlepni za novcem, istinoljubive i prokušane jer vam i oni vrše službe proroka i učitelja (br. 15,1).

Ovaj spis određuje kako se treba slaviti krštenje (br. 7) i euharistija (br. 9). Kad govori o službenicima Crkve, onda spominje *apostole* i *proroke*, ali i *biskupe* i *đakone*, kao stalne službenike koje Crkva izabire. Razlikuju se, dakle, uvjetno rečeno, »putujući misionari«, od stalnih službenika koji vrše redovitu službu naučavanja. Njih se naziva velikim *svećenicima*, aludirajući, očito, na njihovu predsjedateljsku ulogu u bogoslužju zajednice. Naglašavam: *proroci* i *učitelji* se u ovomu spisu promatraju prvenstveno kao oni koji *naviještaju* evanđelje i poučavaju vjernike.

C) POSLANICA KORINĆANIMA KLEMENTA I.⁶

U korintskoj je Crkvi 95.-98. god. nastao razdor. Svojom poslanicom papa želi ponovno uspostaviti slogu.⁷ Za nas je zanimljivo što on piše o službama u Crkvi.

Odredio je (Gospodin) da se prinosi i bogoslužje ne obavlja nasumice i bez reda, nego da budu u utvrđena vremena i satove. (br. 40,2)

Gospodin Isus Krist nas je apostole uputio u veselu vijest. Isusa Krista je poslao Bog. Dakle, Krist je od Boga, apostoli od Krista. Jedno se i drugo zbiljo dobro raspoređeno po Božjoj volji. Propovijedali su (apostoli) po selima i gradovima i njihove prvine, ispitavši ih Duhom, postavljali za biskupe i đakone onih koji će povjerovati. (br. 42,1-2.4)

(Apostoli su) postavili ranije spomenute (biskupe i đakone) i potom utvrdili popis da, ako oni umru, drugi prokušani muževi preuzmu službu. Blaženi prezbiteri koji prevališe put... (br. 44,2.5)

⁶ KLEMENT RIMSKI, *Pismo Korinćanima*. Preveo, napisao uvod i bilješke Marijan Mandac, Split, 2007.

⁷ Naslov je ove poslanice: *Crkva Božja koja je u Rimu, Crkvi Božjoj koja je u Korintu*. Iako se u samom spisu ne spominje autor, već se od 2. st. ovaj spis pripisuje upravo Klementu. Usp. J. PAVIĆ, T. Z. TENŠEK, *Patrologija*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993., str. 15.

Predragi! Sramotno je i vrlo sramotno i nedostojno je ponašanja u Kristu što se čuje da se nadasve čvrsta i drevna korintska crkva posredstvom jedne ili dviju ličnosti pobunila protiv prezbitera (br. 47,6).

Vi, dakle, koji ste položili temelj pobuni podložite se prezbiterima i popravite se svinuvši koljena svog srca u svrhu obraćenja. (br. 57,1)

Ovim spisom Klement Rimski želi ponovno uspostaviti jedinstvo u korintskoj crkvi i to tako da naglašava autoritet njihovih glavara. U njega se već jasno vide iskristalizirana tri stupnja: episkopos, presbyteros, diakonos. Naglašava se redovitost i određenost bogoslužja (u utvrđena vremena i satove), kao i služba naviještanja evanđelja i propovijedanja kao zadaća rečenih službenika.

D) APOSTOLSKA PREDAJA

Apostolska predaja – *Traditio apostolica*, djelo s početka 3. st., pripisuje se Hipolitu Rimskom. Grčki se original ovoga spisa izgubio. Djelo je pronađeno u starom egipatskom crkvenom pravilu tek 1910. i to u sahidijskom, arapskom, etiopskom i latinskom prijevodu. Iz ovog je prijevoda kasnije rekonstruiran grčki tekst. Hipolit je bio predstavnik *konzervativnih* rimskih krugova i žestoki protivnik pape Kaliksta, tako da nam on zapravo prikazuje staru rimsku liturgiju, iz vremena prije 220. godine. Iako *Apostolska predaja* nije bila službena liturgijska knjiga, ona ipak želi biti neki obrazac kako se pojedina bogoslužja imaju slaviti. Tako nalazimo opise ređenja biskupa, svećenika i đakona, postavljanje u službu čitača, udovica i djevice. Opisan je i katekumenat, krštenje, potvrda, post, agape i dnevne molitve.

Za nas je zanimljiva molitva posvete biskupa i prezbitera. Posvetna molitva za ređenje biskupa u cijelosti je preuzeta u sadašnjem Pontifikalu:⁸

Bože, Oče Gospodina našega Isusa Krista, Oče milosrđa i Bože svake utjehe, ti u visinama stanuješ i gledaš ponizne i poznaješ ih i prije nego što postanu. Svojom milosnom riječju dao si svojoj Crkvi pravila: ti si od iskona predodredio rod pravednika počevši od Abrahama, ti si prvake i svećenike postavljao i

⁸ Tekst donosimo prema: *Rimski pontifikal prerađen odlukom svetog sabora Drugog vatikanskog, objavljen vlašću pape Pavla VI., preuređen brigom pape Ivana Pavla II. Ređenje biskupa, prezbitera i đakona*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2000., str. 36.-37. Za latinski tekst usp. *Pontificale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II renovatum, auctoritate Pauli Pp. VI editum, Ioannis Pauli II Pp. II cura recognitum. De ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum*, Editio Typica altera, Libreria editrice Vaticana, 1990. U prethodnom izdanju Pontifikala na hrvatskom prijevodu je nešto drugačiji, usp. *Rimski pontifikal obnovljen prema odluci svetog ekumenskog sabora Drugog vatikanskog, a proglašen vlašću pape Pavla VI. Službe u Crkvi, ređenja, posvete, zavjetovanja*. Nalogom i odobrenjem Biskupske konferencije i potvrdom Svetoga zbora za bogoštovlje izdaje Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1988., str. 107.-108. Za Hipolitov tekst usp. G. BOSSIO, *Iniziazione ai Padri, volume 1, La Chiesa primitiva*, Società editrice internazionale, Torino, 1963., str. 271.-274.; IPPOLITO DI ROMA, *La tradizione apostolica. Introduzione, traduzione e note a cura di Rachele Tateo*, Edizioni Paoline, Roma, 1979.

svetišta svoga nisi ostavljao bez službe, tebi se od početka sviđjelo proslavljati se u onima koje si odabrao.

A sada izlij na ovoga izabranika onu moć koja je od tebe – Duha vodstva, kojega daje ljubljenom sinu svome Isusu Kristu, a on ga darova svetim apostolima, koji sazdaše Crvu po pojedinim mjestima kao tvoje svetište, na slavu i neprestanu hvalu tvoga imena.

Podaj, Oče, poznavaoče srdaca, ovomu svom sluzi kojega si izabrao za biskupstvo, da pase tvoje sveto stado i da besprijekorno vrši službu vrhovnoga svećeništva služeći ti danju i noću, da neprestance umilostivljuju tvoje lice i prinose darove tvoje svete Crkve. Daj da snagom Duha ima velikosvećeničku vlast otpuštati grijeha po tvome nalogu, da dijeli službe po tvojoj zapovijedi i razrješuje sve okove vlašću koju si dao apostolima; neka ti omile blagošću i čistim srcem, prinoseći ti miomiris, po Sinu tvome Isusu Kristu, po kojemu tebi⁹ slava i sila i čast, s Duhom Svetim u svetoj Crkvi¹⁰, sada i u vijeke vjekova. Amen.

U istom spisu se navodi i posvetna molitva za ređenje prezbitera:

Bože i Oče Gospodina našeg Isusa Krista, svrni pogled na ovoga tvoga slugu, ovdje nazočnoga i obdari ga duhom milosti i savjeta, da pomaže tvome narodu i njime upravlja čistim srcem, kao što si ti svrnuo svoj pogled na narod koji si izabrao i zapovjedio Mojsiju da izabere starješine (»presbyteri«), koje si ispunio istim Duhom koji si dao svome sluzi. A sada, Gospodine, udijeli da se u nama uvijek sačuva Duh tvoje milosti i učini nas dostojnima da ti služimo s vjerom u jednostavnosti srca, hvaleći te po tvome sluzi (»puerum«) Isusu Kristu, po kojemu Ocu, Sinu i Duhu Svetomu bila slava, moć u svetoj Crkvi sada i u vijeke vjekova. Amen.

U posvetnoj molitvi prigodom ređenja biskupa ističu se ove biskupske zadaće. Biskup upravlja Crkvom (*pase tvoje sveto stado*), a kao vrhovni svećenik predvodi euharistijsko slavlje (*prinose darove tvoje svete Crkve*), pomiruje pokornike (*vlast otpuštati grijeha*) te zaređuje i uvodi u službu nove službenike (*dijeli službe po tvojoj zapovijedi*). U posvetnoj molitvi za prezbitera naglašava se, naravno, da je on postavljen na pomoć biskupu. Prezbyter riječju vodi Božji narod (*obdari ga duhom milosti i savjeta da pomaže tvome narodu*) i nad njim vrši pastirsku službu (*i njime upravlja čistim srcem*).

I ovdje se iščitava trostruka služba biskupa i prezbitera: *upravljanje, naviještanje i slavljenje Kristovih otajstava.*

⁹ *Traditio apostolica* ovdje umeće: »Ocu i Sinu«.

¹⁰ *Traditio apostolica* nema »u tvojoj Crkvi«.

2. Daljnji razvoj posvetnih molitava do 2. vatikanskog sabora

Nakon *Traditio apostolica* novu posvetnu molitvu za ređenje biskupa nalazimo tek u Veronskom sakramentaru (br. 947).¹¹ Ova se molitva snažno poziva na uredbе *starozavjetnoga svećeništva* pri čemu se ističu riječi »svećenik« i »veliki svećenik«. Naglašava se *upraviteljska* zadaća biskupa koje treba odlikovati čvrsta vjera i čistoća misli i djelovanja. Nema govora o Kristovu vazmenom otajstvu i o ulozi koju imaju apostoli i njihovi nasljednici – biskupi. Naglašava se čvrstina u upravljanju: *Sis ei auctoritas, sis ei potestas, sis ei firmitas*. Gelazijev sakramentar¹² u br. 769 donosi istu molitvu, ali u zadnjem dijelu toga broja i u sljedećem broju donosi nastavak posvetne molitve za ređenje biskupa (čega nema u *Ve*). U tomu dijelu GeV – poglavito nadahnut biblijskim tekstovima – govori o službi biskupa navodeći izrijekom službu pomirenja pokornika, službu naviještanja i blagoslivljanja. Naglašava se vlast ključeva, pri čemu biskupi vežu i razrješuju. Oni se zatim uspoređuju s mudrim i vjernim slugama koji upravljaju Božjom obitelji (Crkvom), pazeći da dobro ne nazivaju zlom i obratno. Napomenimo da *Ve* donosi čistu rimsku tradiciju, dok GeV donosi elemente galske tradicije.¹³ U obje ove molitve samo se jednom koristi riječ *episcopus* i to u sintagmi *cathedram episcopalem*. Ove su molitve kasnije, tek neznatno modificirane, ušle u sve pontifikale, sve do 2. vatikanskog sabora.¹⁴

Posvetnu molitvu prigodom ređenja prezbitera nalazimo u *Ve* 952-954¹⁵ I u ovoj molitvi naglašava se starozavjetno svećeništvo. Na gornju molitvu se u GeV 148¹⁶ nadovezuje još jedna molitva koja također ulazi u kasnije Pontifikale.

Rimsko-germanski pontifikal, kao i kasniji pontifikali, kako je rečeno, kod ređenja biskupa i prezbitera preuzimaju posvetne molitve iz *Ve*, GeV i GrH.¹⁷ *Pontificale*

¹¹ L. C. MOHLBERG, (prir.), *Sacramentarium Veronense*, Herder editrice e libreria, Roma, 1978., br. 947, (= *Ve*). Ovaj sakramentar zapravo je zbirka starih libelusa. Nastao je između 561. i 574., a prijepis koji je do nas dospio pisan je između 600. i 625. godine.

¹² L. C. MOHLBERG (prir.), *Liber sacramentorum Romanae Aeclesiae ordinis anni circuli (Sacramentarium Gelasianum)*, Casa editrice Herder, Roma, 1981., (= GeV), br. 769.-770. Usp. također: J. DESHUSSES, (prir.), *Le sacramentaire Grégorien, 1 Le Sacramentaire, Le Supplément d'Aniane*, Fribourg, 1979., (=GrH), br. 23.; L. C. MOHLBERG, L. EIZENHÖFER, P. SIFFRIN (prir.), *Missale Francorum*, Herder, Roma, 1957., (= MFr), br. 40.

¹³ Usp. A. BUGNINI, *La riforma liturgica (1948-1975)*, Edizioni liturgiche, Roma, 1983., str. 692.

¹⁴ Cjelovitu posvetnu molitvu vidi u Dodatku.

¹⁵ Usp. također: GeV 143.-146.; GrH 27.-29.; MFr 28.-30. Cjelovit tekst vidi u Dodatku.

¹⁶ Usp. također MFr 32. Cjelovit tekst vidi u Dodatku.

¹⁷ Usp. C. VOGEL, R. ELZE, *Le Pontifical Romano-germanique du dixième siècle. Le texte 1*, Città del Vaticano, 1963., str. 32.-34. 228.; M. ANDRIEU, *Le Pontifical Romain au moyen-âge. Tome I. Le Pontifical Romain du XIIe siècle*, Città del Vaticano, 1938., str. 135.-136. 147.; M. ANDRIEU, *Le Pontifical Romain au moyen-âge. Tome II. Le Pontifical de la Curie Romaine au XIIIe siècle*, Città del Vaticano, 1940., str. 345., 359.; M. ANDRIEU, *Le Pontifical Romain au moyen-âge. Tome III. Le Pontifical Romain de Guillaume Durand*, Città del Vaticano, 1940., str. 338., 383.

Romanum (1595.-1596.),¹⁸ nastao nakon reforme Tridentskoga sabora, preuzima sve molitve iz dotadašnjih pontifikala i one se nisu mijenjale u svim sljedećima,¹⁹ sve do posljednje reforme nakon 2. vatikanskog sabora.

Evo posvetne molitve za ređenje prezbitera prema prijesaborskim pontifikalima. Donosimo u dva stupca: latinski tekst prema izdanju iz 1962.²⁰ i jedan stariji hrvatski prijevod.²¹

<p>Izvor: Ve 952-954: <i>Oremus, fratres carissimi, Deum patrem omnipotentem, ut super hos famulos suos, quos ad Presbyterii munus elegit, caelestia dona multiplicet; et quibus quod eius dignatione suscipiunt, eius exsequantur auxilio. Per...</i></p> <p><i>Exaudi nos, quaesumus, domine Deus noster, et super hos famulos tuos benedictionem Sancti Spiritus et gratiae sacerdotalis effunde virtutem: ut quos tuae pietatis aspectibus offerimus consecrandos, perpetua muneris tui largitate prosequaris. Per...</i></p> <p><i>Vere dignum et iustum est, aequum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, Domine, sancte Pater, omnipotens aeternae Deus, Honorum auctor et distributor omnium</i></p>	<p><i>Predraga braćo, molimo Boga, svemogućega Oca da nad ovim svojim slugama, koje je izabrao za svećeničku službu, umnoži nebeske darove, da njegovom pomoću očuvaju što njegovom milošću primaju. Po Kristu.</i></p> <p><i>Usliši nas, molimo, Gospodine, Bože naš, i izlij na ove svoje sluge blagoslov Duha Svetoga i silu svećeničke milosti; da one, koje prikazujemo pogledima tvoje blagosti, da budu posvećeni, neprestanim obiljem dara svoga pratiš. Po Gospodinu.</i></p> <p><i>Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno da tebi uvijek i svugdje zahvaljujemo, Gospodine sveti, Oče, svemogućí vječni Bože, začetniče časti i djelitelju dostojanstva; po</i></p>
--	---

¹⁸ *Pontificale Romanum. Editio princeps (1595-1596)*. Edizione anastatica, Introduzione e Appendice a cura di M. SODI, A. M. TRIACCA, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1997., str. 65.-73.; originalna paginacija 58.-66.

¹⁹ Npr. *Pontificale Romanum sumorum pontificium jussu editum, a Benedicto XIV. et Leone III. Pont. Max. recognitum et castigatu, Editio prima post typica*, Ratisbona, 1891., str. 29.-31. Istovjetan tekst posvetne molitve nalazimo i u (blago) redigiranom Pontifikalu neposredno prije 2. vatikanskog sabora: *Pontificale Romanum, Pars prima. Editio Typica*, Typis polyglottis Vaticanis, 1962., str. 48.-53. Izvor je, kao što je već bilo rečeno, Ve 952.-954.; GeV 143.-146.; GrH 27.-29.; MFr 28.-30. Za molitvu *Deus sanctificationum omnium auctor* izvor je, kao što je rečeno, Gev 148. Usp. također MFr 32.

²⁰ *Pontificale Romanum, Pars prima. Editio Typica*, Typis polyglottis Vaticanis, 1962., str. 48.-53. Za manje razlike između izvora (Ve 952.-954. i GeV 148.) i Pontifikala iz 1962., usp. tablice u Dodatku.

²¹ Hrvatski prijevod donosimo prema: F. GASMAN (prir.), *Obred i sakrament svetoga reda*, Zbor franjevačke omladine, Zagreb, 1940., str. 59.-62.

dignitatum, per quem proficiunt uniuersa; per quem cuncta firmantur, amplificatis semper in melius naturae rationabilis incrementis per ordinem congrua ratione dispositum. Unde et sacerdotes gradus atque officia leuitarum Sacramentis mysticis instituta creverunt; ut cum Pontifices summos regendis populis praefecisses, ad eorum societatis et operis adiumentum sequentis ordinis viros et secundae dignitatis elegeris. Sic in eremo per septuaginta virorum prudentium mentes Mose spiritum propagast,; quibus ille adiutoribus usus, in populo, innumeras multitudines facile gubernavit. Sic et in Eleazarum et Ithamarum, filios Aharon, paternae plenitudinis abundantiam transfudisti, ut ad hostias salutes et frequentioris officii sacramenta ministerium sufficeret meritum sacerdotum. Hac prouidentia, Domine, apostolis filii tui doctores fidei comites addidisti, quibus illi orbem totum secundis praedicatoribus impleverunt.

Quapropter infirmitati quoque nostrae, Domine, quaesumus, haec adiuuenta largire; qui quanto fragiliores sumus, tanto his pluribus indigemus. Da, quaesumus, omnipotens Pater, in hos famulos tuos Presbyterii dignitatem; innova in visceribus eorum Spiritum sanctitatis; ut, ceceptum a te, Deus, secundi meriti munus obtineant, censuramque morum exemplo suae conuersionis insinuent. Sint probi cooperatores

tebi sve uspjeva, po tebi se sve potvrđuje i razumna narav vazda u dobru napreduje po onome redu što si ga mudro postavio. Odatle su porasli i svećenički stupnjevi levitske službe ustanovljene po otajstvenim sakramentima; dok si postavio najviše svećenike da upravljaju narodima, izabrao si za unaprjeđenje njihova društva i za pomoć u djelovanju i muževe sljedećega reda i drugoga dostojanstva. Ovako si u pustinji po umu sedamdesetorice razumnih muževa proširio Mojsijev duh. Njihovom je pomoću lako upravljao nebrojenim mnoštvom. Ovako si i na Aronove sinove Eleazara i Itamara prelio obilje očinske punine, da bude dosta svećenika za spasonosne žrtve i za brojnije otajstvene slave. Istom si providnošću, Gospodine, apostolima svojega Sina pridružio učitelje vjere, i po njima su sav svijet napunili spasonosnim propovijedanjem.

Zato molimo, Gospodine, udijeli i našoj slabosti ovu pomoć, jer što smo slabiji, to je više trebamo. Podaj, molimo, svemogućí Oče ovim svojim slugama svećeničko dostojanstvo; obnovi u njihovim grudima Duha svetosti da od tebe zadobiju i prihvate službu drugoga reda i da primjerom svojega života budu svima mjerilom vladanja.

<p><i>ordinis nostri; eluceat in eis totius forma iustitiae, ut, bonam rationem dispensationis sibi creditae reddituri, aeternae beatitudinis praemia consequantur.</i></p> <p>Izvor: GeV 148: <i>Deus, sanctificationum omnium auctor, cuius vera consecratio, plenaque benedictio est tu, Domine, super hos famulos tuos, quos Praesbyterii honore dedicamus, munus tuae benedictionis his infunde: ut gravitate actuum et censura videndi probent se seniores, his instituti disciplinis, quas Tito et Timotheo Paulus exposuit: ut in lege tua die ac nocte meditantes, quod legerent credant, quod crediderint, doceant, quod docuerint imitentur; iustitiam, constantiam, misericordiam, fortitudinem ceterasque virtutes in se ostendant et exemplo probent, admonitionem confirmet: ac purum adque immaculatum ministerii tui donum custodiant, et in obsequium plebis tuae panem et vinum in corpus et sanguinem Filii tui immaculata benedictione transformet, et inviolabile caritate in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi, in die iusti et aeterni iudicii Dei conscientia pura, fide vera, Spiritu Sancto pleni resurgant. Per...</i></p>	<p><i>Bili oprezni suradnici našega reda, i pravednost zasjala u njima najljepšim sjajem, da jednom polože dobar račun o sebi povjerenoj upravi te postignu nagradu vječnoga blaženstva. Po istom Gospodinu.</i></p> <p><i>Bože, koji si začetnik svakog posvećenja i od kojega je pravo posvećenje i potpuni blagoslov, izlij, Gospodine, darove svojega blagoslova na ove svoje sluge koje redimo na svećeničku čast: da ozbiljnim djelima i svetim životom budu kao starješine živeći po propisima koje je Pavao dao Titu i Timoteju; da danju i noću razmatraju tvoj zakon, što su čitali vjeruju, što su uzvjerovali, naučavaju, što su naučavali, slijede, i neka pokazuju pravednost, postojanost, milosrđe, jakost i ostale krjeposti; da naučavaju svojim primjerom, utvrđuju opominjanjem, pa sačuvaju čist i neokaljan dar svoje službe; neka na službu puka tvoga neokaljanim blagoslovom pretvaraju kruh i vino u Tijelo i Krv Sina tvojega; da postojanom ljubavlju do savršenog čovjeka, do mjere dobi punine Kristove na dan pravednoga i vječnoga suda Božjega uskrsnu čistom savješću, pravom vjerom, puni Duha Svetoga. Po istom Gospodinu.</i></p>
--	--

U anamnetskom se dijelu govori o trostrukoj službi prezbitera. Prva je služba *upravljanja* (sedamdesetorica muževa koja su pomagala Mojsiju upravljati); druga je služba *posvećivanja* (sinovi Aronovi zajedno s njim prinosili su žrtve); a treća je služba *naviještanja* (u naviještanju evanđelja apostoli su uzeli učitelje vjere za svoje suradnike). Tako onda, kao što su oni muževi bili na pomoć Mojsiju, Aro-

novi sinovi na pomoć svom ocu te kao što su, konačno, učitelji vjere bili na pomoć apostolima, tako su u toj trostrukoj službi prezbiteri na pomoć biskupu.²² Dakle, u onom dijelu posvetne molitve koja potječe iz *Ve* isuviše se govori o starozavjetnom svećeništvu. Ne spominje se Kristovo djelo otkupljenja, nego se uzgređice spominje kako su apostoli izabirali suradnike, pa tako, evo, to isto čine i biskupi. Tek u drugoj molitvi, (*Bože, koji si začetnik*) koja potječe iz *GeV* govori se o navjestiteljskoj i posvetiteljskoj ulozi prezbitera. Ističe se naviještanje evanđelja i potreba da sam svećenik po tomu živi. Od svih otajstava koje svećenik ima slaviti, navodi se samo euharistija i to u njezinu sržnom, elementarnom dijelu: da pretvaraju kruh i vino u Tijelo i Krv Gospodnju.

Naglašavamo: od novozavjetnoga shvaćanja svećenika kao prezbitera, kroz duga se stoljeća uglavnom zadržavalo na slikama iz Staroga zavjeta, s vrlo malo spominjanja tipične prezbiterijske službe prema kršćanskom shvaćanju. Nova je molitva to pokušala ispraviti.

3. Rimski pontifikal iz 1968. godine

Rimski se pontifikal pojavio kao prva liturgijska knjiga obnovljena nakon 2. vatikanskog sabora.²³ Žurba u izdavanju novoga obreda ređenja vidljiva je i po tomu što se reforma biskupskoga, prezbiterijskoga i đakonskoga ređenja ostvarila već 1968. (prva obnovljena liturgijska knjiga poslije 2. vatikanskog sabora!), a reforma se nižih redova zbila tek 1972. godine. Žurba je vidljiva i iz činjenice da je gotovo u cijelosti preuzet tekst iz prethodnoga Pontifikala, uz neke manje nadopune.²⁴ Cjelovit hrvatski prijevod pojavio se 16 godina kasnije.²⁵ U ovom izdanju Pontifikala ispušten je onaj dodatak koji se nalazio u prethodnim izdanjima, a koji je preuzet iz *GeV* 148. U odnosu na prethodno izdanje, u izdanju iz 1968. godine, samo je malo modificiran završetak. Evo usporednoga teksta završetka posvetne molitve prema PR 1595.-1596. i PR 1968. Ono što je u prethodnoj molitvi u odnosu na novu ispušteno, pisano je *kurzivom*, a ono što je u novoj molitvi dodano, pisano je podvučeno.

²² Usp. C. GIRAUDO, Il presbitero: pastore, sacerdote e »doctor fidei« nella preghiera di ordinazione del sacramentarlo Veronese, u: *Rivista liturgica* 97 (2010.) 1, str. 37.-66.

²³ *Pontificale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani I instauratum, auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum. De ordinatione diaconi, presbyteri et episcopi. Editio typica*, Libreria editrice Vaticana, 1968., str. 43.-44.

²⁴ Komisija, koja je pripravljalala nove tekstove smatrala je da je to dovoljno: »Per il presbiterato, è sembrata già ricca la formula attuale, riportata alla lezione originale delle fonti, con alcune poche aggiunte«, A. BUGNINI, *La riforma liturgica (1948-1975)*, Edizioni liturgiche, Roma, 1983., str. 689.

²⁵ *Rimski pontifikal obnovljen prema odluci svetog ekumenskog sabora Drugog vatikanskog, a proglašen vlašću pape Pavla VI. Službe u Crkvi, ređenja, posvete, zavjetovanja*. Nalogom i odobrenjem Biskupske konferencije i potvrdom Svetoga zbora za bogoštovlje izdaje Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1988., str. 107.-108.

<p>PR 1595</p> <p>Sit <i>providus</i> cooperatores ordinis nostri;</p> <p><i>elucet in eis totius forma justitiae, ut bonam rationem dispensationis sibi creditae reddituri, aeternae beatitudinis praemia consequantur.</i></p> <p>Bili oprezni suradnici našega reda, i pravednost zasjala u njima najljepšim sjajem, da jednom polože dobar račun o sebi povjerenoj upravi te postignu nagradu vječnoga blaženstva.</p>	<p>PR 1968</p> <p>Sint <u>probi</u> cooperatores Ordinis nostri, <u>ut verba Evangelii, usque ad extremum terrae perveniant et nationum plaeinitudo, in Christio congregata, in unum populum Dei sanctum convertatur.</u></p> <p>(...Bili <u>valjani</u> suradnici naše službe <u>da riječi evanđelja dopru do na kraj zemlje i da svi narodi, u Kristu sabrani, postanu jedan sveti Božji narod.</u>)</p>
--	---

Evo kako izgleda hrvatski prijevod:²⁶

Budi nam na pomoći, Gospodine, Oče sveti, svemogućí vječni Bože, ti dijeliš službe i dužnosti i svakomu povjeravaš njegov dio odgovornosti. Ti, izvore rasta i svakog napretka, ljudima daruješ sve veće duhovne darove.

Tako su se i u Staromu zavjetu razvijali stupnjevi svećenstva i službe levita u iščekivanju novoga otajstva: na čelo narodu postavio si velike svećenike da ga vode, a druge si ljude odabrao da im pomažu i imaju udjela u njihovoj službi.

Ti si prenio Mojsijev duh sedamdesetorici ljudi punih mudrosti da bi on sam, uz njihovu pomoć, lakše upravljao brojnim narodom za vrijeme putovanja pustinjom. Aronovim si sinovima predao izobilje očeve punine: da bude dosta svećenika za prinošenje spasonosnih žrtava i obavljanje ostalih obrednih službi.

Istim si promislom, Gospodine, apostolima svoga Sina pridružio učitelje vjere i po njemu su po svem svijetu tvoju blagovijest proširili.

Molimo te, Gospodine, priteci u pomoć i našoj slabosti: jer što smo nemoćniji, to nam više treba takvih ljudi.

²⁶ Rimski pontifikal obnovljen prema odluci svetog ekumenskog sabora Drugog vatikanskog, a proglašen vlašću pape Pavla VI. Službe u Crkvi, ređenja, posvete, zavjetovanja. Nalogom i odobrenjem Biskupske konferencije i potvrdom Svetoga zbora za bogoštovlje izdaje Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1988., str. 85. Zanimljivo je da se ovaj hrvatski prijevod pojavio samo dvije godine prije izlaska obnovljenoga Pontifikala, tako da je ovo hrvatsko izdanje, praktički, već nakon dvije godine bilo zastarjelo.

Daj, molimo te, svemogućí Oče, ovim svojim službenicima dostojanstvo prezbitera. Obnovi u njihovim srcima Duha Svetoga; da svetu službu drugoga reda koju im povjeravaš te primjerom svojega života postanu poticajem čudorednog ponašanja.

Bili valjani suradnici naše službe, da riječi evanđelja dopru do nakraj zemlje i da svi narodi, u Kristu sabrani, postanu jedan sveti Božji narod.

Po Gospodinu.

Kao što smo vidjeli, na početku se govori kako Bog mudro raspoređuje službe. Za primjer se uzimaju službe starozavjetnih svećenika, pri čemu se izrijekom spominju sedamdesetorica muževa koji su bili dani na pomoć Mojsiju. Istim promislom Bog je apostolima pridružio učenike. U tomu smislu biskup priznaje svoju slabost i potrebu za pomoćnicima. Za njih se moli da budu primjer vjernicima. Na koncu je dodano, čega nema u izvorima i prethodnim izdanjima pontifikala, kako službom prezbitera, kao biskupovih suradnika, riječi evanđelja trebaju doprijeti do na kraj zemlje »da svi narodi, u Kristu sabrani, postanu jedan sveti Božji narod.«

4. Rimski pontifikal iz 1990. godine

Bila bi, naravno, potrebna cijela studija o Rimskom pontifikalu iz 1990. godine. Mi ćemo se, kao što je rečeno, ograničiti samo na posvetnu molitvu.²⁷ Još jedan dokaz žurbe oko izdavanja prvoga izdanja Pontifikala, 1968. godine, vidljiv je i iz toga da je u izdanju iz 1990. u velikoj mjeri izmijenjena i poboljšana upravo posvetna molitva. Očito je da je čista verzija iz Veronskoga sakramentara jednostavno bila presiromašna. P. Tena, podtajnik Zbora za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, tumači kako je u dosadašnjoj molitvi isuviše bila naglašena ovisnost prezbitera o biskupu te, k tomu, nije bio vidljiv odnos prezbitera prema Kristovu svećeništvu:

Suradnja s biskupskim redom ne temelji se na koncesiji koje bi biskup dao prezbiteru da preuzme neke njemu vlastite službe, nego na specifičnom i osobnom sudjelovanju na svećeništvu Krista, Glave Crkve (...) Nije bilo pravo da se u cijeloj Prex ordinationis prezbitera nijednom ne poziva na Kristovo svećeništvo.²⁸

²⁷ Usp. *Pontificale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II renovatum, auctoritate Pauli Pp. VI editum, Ioannis Pauli II Pp. II cura recognitum. De ordinatione Episcoporum, presbyterorum et diaconorum*, Editio Typica altera, Libreria editrice Vaticana, 1990. Hrvatski se prijevod pojavio 10 godina kasnije: *Rimski pontifikal preraden odlukom svetog sabora Drugog vatikanskog, objavljen vlašću pape Pavla VI., preuređen brigom pape Ivana Pavla II. Redenje biskupa, prezbitera i dakona*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2000., str. 36.-37.

²⁸ P. TENA, La »Prex ordinationis« de los Presbíteros en la II Edición típica, u: *Notitiae* 26 (1990.), str. 127.

Najbolje ćemo vidjeti kvalitativni pomak, usporedimo li ova dva teksta. Radi lakšeg praćenja donosimo hrvatski prijevod, a latinski tekst donosimo u dodatku.

<p>RP 1988.:</p> <p>Budi nam na pomoći, Gospodine, Oče sveti, svemogućí vječni Bože, ti dijeliš službe i dužnosti i svakomu povjeravaš njegov dio odgovornosti. Ti, izvore rasta i svakog napretka, ljudima daruješ sve veće duhovne darove.</p> <p>Tako su se i u Staromu zavjetu razvijali stupnjevi svećenstva i službe levita u iščekivanju novoga otajstva: na čelo narodu postavio si velike svećenike da ga vode, a druge si ljude odabrao da im pomažu i imaju udijela u njihovoj službi. Ti si prenio Mojsijev duh sedamdesetorici ljudi punih mudrosti da bi on sam, uz njihovu pomoć, lakše upravljao brojnim narodom za vrijeme putovanja kroz pustinju. Aronovim si sinovima predao izobilje očeve punine: da bude dosta svećenika za prinošenje spasonosnih žrtava i obavljanje ostalih obrednih službi. Istim si promislom, Gospodine, apostolima svoga Sina pridružio učitelje vjere i po njemu su po svem svijetu tvoju blagovijest proširili.</p>	<p>RP 2000.:</p> <p>Budi nam na pomoći, Gospodine, Oče sveti, svemogućí vječni Bože, začetniče ljudskog dostojanstva i djelitelju svih milosti, izvore rasta i svakog napretka. <u>Da bi stvorio svećenički narod, ti silom Duha Svetoga podižeš služitelje Krista, Sina svoga, u različitim redovima. Već u Staromu savezu razvile su se službe ustanovljene za sveta otajstva: na čelo narodu postavio si Mojsija i Arona da njime vladaju i da ga posvećuju, a druge si muževe odabrao da im pomažu da imadnu udjela u njihovoj službi. Ti si prenio Mojsijev duh sedamdesetorici muževa punih mudrosti da bi on sam, uz njihovu pomoć, lakše upravljao tvojim narodom u pustinji. Aronovim si sinovima predao izobilje očeve punine, da bude dosta svećenika po Zakonu da bi u šatoru prinosili žrtve koje su bile sjena budućih dobara. U posljednja pak vremena, Oče sveti, poslao si u svijet svoga Sina Isusa za glasnika i svećenika naše vjere. On je tebi, po Duhu Svetomu, prinio samoga sebe neokaljana i učinio svoje apostole, posvećene u istini, dionicima svoga poslanja; njima si pridružio pomoćnike da njegovo djelo spasenja naviještaju i vrše po cijelome</u></p>
---	---

<p>Molimo te, Gospodine, priteci u pomoć i našoj slabosti: jer što smo nemoćniji, to nam više treba takvih ljudi.</p> <p>Daj, molimo te, svemogući Oče, ovim svojim službenicima dostojanstvo prezbitera. Obnovi u njihovim srcima Duha <i>Svetoga</i>; da svetu službu drugog reda koju im povjeravaš te primjerom svoga života postanu poticajem čudorednog ponašanja.</p> <p>Bili valjani suradnici naše službe,</p> <p>da riječi evanđelja dopru do na kraj zemlje i da svi narodi, u Kristu sabrani, postanu jedan sveti Božji narod. Po Gospodinu.</p>	<p>Zato te molimo, Gospodine, udijeli ove <u>pomoćnike</u> sada i našoj slabosti, <u>jer su nam potrebni za vršenje apostolskog svećeništva</u>. Daj, molimo te, svemogući Oče, ovim svojim slugama dostojanstvo prezbitera. Obnovi u njihovim srcima Duha <u>svetosti</u>. Neka vjerno vrše tu službu drugoga stupnja, koju od tebe, Bože, primaju, te primjerom svoga života budu poticajem čudoredna ponašanja.</p> <p>Bili valjani suradnici našeg reda, <u>da njihovim propovijedanjem riječi evanđelja, milošću Duha Svetoga, urode plodom u srcima ljudi i dopru do na kraj zemlje</u>. Bili s nama vjerni <u>djelitelji tvojih otajstava, da se tvoj narod obnovi krstom preporođenja, krijepi s tvog oltara, da grešnici zadobiju milost pomirenja, a bolesnici utjehu</u>. Neka, Gospodine, s nama <u>budu sjedinjeni, da bi za narod njima povjeren i za cijeli svijet milosrđe tvoje molili</u>.</p> <p>Neka tako svi narodi, u Kristu sabrani, postanu jednim tvojim narodom i potpunoma se ostvare u tvome kraljevstvu. Po Gospodinu.</p>
--	---

Zapažamo da je u ovom izdanju ispuštena riječ *honor* (čast) i zamijenjena riječima *humane dignitatis*. Bog je dakle autor ljudskog dostojanstva, a izbjegava se riječ *honor* koja, po sebi, više govori o časti, a manje o službi.

U novom izdanju polazi se od Krista, da bi se govorilo o starozavjetnim službama. Nakon što se, riječima Sakramentara iz Verone, govori o ulozi Mojsija i sedamdesetorice starješina, naglašava se, kao novina u molitvi, da je starozavjetna svećenička služba bila tek *sjena budućih dobara*. Zatim se – kao novina – govori o Kristovu vazmenom otajstvu: Krist je navjestitelj Kraljevstva i svećenik koji je prinio sama sebe, da bi onda apostole učinio dionicima svojega poslanja. Tim je apostolima

onda pridružio i pomoćnike. Očito je da se u ovom tekstu želi sugerirati da, kao što su apostoli imali svoje pomoćnike, tako danas i biskupi, kao apostolski nasljednici imaju svoje suradnike – prezbitere. Oni Kristovo djelo spasenja naviještaju i vrše (*opus salutis nuntiandum atque exercendum*). Ovo svakako treba istaknuti: prema SC 6, biskupi, kao apostolski nasljednici, trebaju sa svojim suradnicima prvenstveno naviještati i izvršavati (naravno u bogoslužju) Kristovo djelo spasenja.

Preuzima se nadalje stari tekst koji govori o potrebi da prezbiteri svjedoče svojim životom ono što naviještaju i slave.

U završnom, također novom, dijelu govori se podrobnije o službi prezbitera: oni do kraja zemlje trebaju propovijedati riječi evanđelja. Zajedno s biskupom trebaju biti djelitelji svetih otajstava i onda poimence nabraja; krštenje, euharistija, sakrament pomirenja i bolesničkoga pomazanja. Na koncu se spominje zadaća prezbitera da mole Božje milosrđe za povjereni im puk.

5. Naviještati i slaviti otajstva prema posvetnoj molitvi u ređenju prezbitera

Ta što je obred?²⁹ Posve bi krivo bilo smatrati da bi kršćanska liturgija bila tek puka zbirka kulturnih propisa i oblika, pri čemu bi liturgija bila bitno označena obrednošću. Liturgija je prvenstveno znak, a pod tim se podrazumijevaju kako geste, tako i riječ. Obred se ostvaruje u gesti ujedinjenoj s riječju. Kršćanski obred je, zapravo, znak odnosa Boga s čovjekom, odnosno milosno priginjanje Boga čovjeku, kršćanski je obred vršenje onoga djela spasenja koje je Krist ostvario jednom zauvijek vazmenim otajstvom svoje smrti i uskrsnuća. To se, dakle, prvenstveno očituje u samom otajstvu Krista, koji je prvi sakrament. Sin Božji, vječna Očeva Riječ, postaje realni znak u čovječstvu Isusa Krsta. On je »slika Boga nevidljivoga« (Kol 1,15), on je znak, on je stvarna prisutnost spasiteljske Božje ljubavi.

U onim dijelovima posvetne molitve koji se pojavljuju tek u najnovijoj posvetnoj molitvi, sažima se služba prezbitera. Krist je, poslan od Oca postao *svećenik i glasnik naše vjere*, veli posvetna molitva, tako da je, nakon što je navijestio kraljevstvo nebesko, *prinio samoga sebe neokaljana*. Nakon toga, Krist je, naglašava posvetna molitva, apostole učinio *dionicima svoga poslanja* da oni, zajedno s njihovim pomoćnicima, *njegovo djelo spasenja naviještaju i vrše po cijelomu svijetu (ad opus salutis per totum mundum nuntiandum atque exercendum)*. Temeljna je njihova zadaća, dakle, naviještati i vršiti Kristovo djelo spasenja u svijetu. Nakon toga u molitvi se ta zadaća podrobnije iznosi. Moli se da propovijedanjem prezbitera *riječmi evanđelja, milošću Duha Svetoga, urode plodom u srcima ljudi i dopru do na kraj zemlje*, te da budu djelitelji svetih otajstava. Čini nam se da je nauk o na-

²⁹ Usp. S. MARSILI, La liturgia, momento storico della salvezza, u: S. MARSILLI (prir.), *Anamnesis 1*, Marietti, 1974., str. 33.-156., ovdje str. 103.-105.

viještanju i vršenju Kristova spasenja u liturgiji i po liturgiji nadahnut saborskim naukom u SC 6:

I kao što je radi toga (tj. radi našega spasenja, op. a.) Krist poslan od Oca, tako je i sam poslao apostole ispunjene Duhom Svetim, ne samo da propovijedajući evanđelje svemu stvorenju naviještaju kako nas je sin Božji svojom smrću i uskrsnućem oslobodio od vlasti sotone i smrti te nas prenio u Očevo kraljevstvo, nego i da to naviješteno djelo spasenja također izvršuju žrtvom i sakramentima, oko čega kruži sav liturgijski život (sed etiam ut, quod annuntiabant, opus salutis per Sacrificium et Sacramenta, circa quae tota vita liturgica vertit, exercerent).

U posvetnoj molitvi imamo ključne izraze *nuntiandum atque exercendum*, a iste termine nalazimo i u SC: *quod annuntiabant (...) exercerent*, dakle, naviještati i izvršavati. Jedno i drugo u bogoslužju. I to je temeljna zadaća biskupa i njihovih prvih suradnika – prezbitera.

A) NAVIJEŠTATI

Opetovano se ističe kako prezbiteri u bogoslužju naviještaju riječ i slave Kristova otajstva. Kada je u pitanju naviještanje riječi, valja posebno istaknuti naviještanje riječi u bogoslužju. Naime, evanđelje propovijedamo i u katehezi i u osobnim razgovorima i putem sredstava javnoga priopćavanja, konačno, i vlastitim životom. Međutim, u bogoslužju su riječ i znak, riječ i otajstvo bitno povezani. SC 7 veli:

Radi izvršenja tako velikoga djela (tj. spasenja po vazmenom otajstvu) Krist je uvijek prisutan u svojoj Crkvi, napose u bogoslužnim činima. (...) Prisutan je u svojoj riječi, jer on govori kad se u Crkvi čitaju sveta Pisma.

Sveto je pismo u svom postanku – kako prije tako i danas – namijenjeno prvenstveno čitanju u zajednici vjernika, tj. u službi je liturgije. Naravno, da je Biblija Božja riječ kad je čitamo, studiramo i nad njom meditiramo, ali ona je prvenstveno knjiga iz koje se vjernicima naviješta Božje spasenje u sklopu bogoslužnih čina. Evo jednostavnog primjera. Na početku židovske pashalne večere u određenom trenutku najmlađi član upita starije:

Po čemu je različita ova noć od ostalih noći? Ostalih noći jedemo kvasno i beskvasno, a ove noći samo beskvasno. Ostalih noći jedemo razno bilje, a ove noći gorko bilje. Ostalih noći ne umaćemo niti jedanput, ove noći dvaput. Ostalih noći jedemo uspravno ili sjedeći naslonjeni na lakat, ove noći svi smo naslonjeni.³⁰

³⁰ K. DA-DON, *Židovstvo. Život, teologija i filozofija*, Profil, Zagreb, 2004., str. 183. Usp. također: O. CARENA, *Cena pasquale ebraica per comunità cristiane*, Marietti, Casale Monferrato, 1980., str. 21.

Na to pitanje stariji odgovaraju pripovijedanjem povijesti izlaska iz Egipta. Ta se povijest naziva Hagada. Za Židove, koji u svom bogoslužju i u svojim molitvama ljubomorno čuvaju hebrejski jezik, bitno je da se Hagada razumije. Zato se ona čita na narodnom jeziku, jer je »bit u tomu da je se razumije.«³¹ Nakon toga započinje pashalna večera. Dakle, mladima se prvo protumači značenje blagdana i gesta u obrednoj večeri, a onda se pristupa samom obredu. Tu je bitno jedno i drugo. Pashalni se događaj ostvaruje i događa po riječima (Hagada) i po činu (pashalnoj večeri u užem smislu).

Kod stvaranja svijeta veli se da je Bog rekao – i zbililo se. I Krist je tako činio. Rekao je »Lazare, iziđi!« i Lazar je izišao. Izrekao je zahvalnu molitvu nad kruhovima i ribama i oni su se umnožili. Konačno, Isus je nad kruhom rekao: »Ovo je moje tijelo«, a nad vinom: »Ovo je moja krv« i – to se zbililo! To je ta djelatna snaga Božje riječi. Jednako je to i u kršćanskoj liturgiji. Ono što je naviješteno – ostvaruje se u sakramentalnom znaku. To je razlog zašto se u obnovljenoj liturgiji inzistira da u svakom bogoslužju bude sadržana i služba riječi. Tako npr. svećenik prvo navijesti evanđelje koje govori o rođenju od tijela i rođenju od duha (Iv 3,1-6), tu riječ onda razloži u homiliji, pa konačno pristupa samom krštenju. Dakle, upravo po riječi sakramentalni znak dobiva svoje značenje.³² Jer, pojednostavljeno rečeno, liturgijska gesta bez riječi bila bi kao magijski čin kojemu je svojstveno da bude neupućenima posve nerazumljiv. Štoviše, možemo reći da je Sveto pismo za liturgiju isto ono što je starozavjetni navještaj za Kristovo djelo spasenja. Pismo je po sebi trajni navještaj spasenja, a liturgija je po sebi trajno vršenje djela spasenja. Ono što se u službi riječi naviješta, to se u sakramentalnom znaku ostvaruje.³³ To vrijedi za sam navještaj riječi, ali to vrijedi i za homiliju. Prezbyter razlaže riječ da bi sudionici mogli bolje razumjeti i doživjeti na koji način u tomu trenutku i u toj konkretnoj zajednici Krist progovara, da bi onda razumjeli način na koji se naviješteno otajstvo među njima ostvaruje. Tako je homilija *sastavni, integralni dio otajstvenoga slavlja* (SC 52).³⁴ Tu je zaređeni – u ovom slučaju prezbyter – nenadomjestiv. Naviještati i razlagati Božju riječ konstitutivni je dio njegove službe, njegova poslanja, bez obzira što bi neki vještiji nezaređeni službenik mogao i skladnije govoriti. Dobro je u tomu kontekstu podsjetiti da Opća uredba Rimskoga misala izrijekom propisuje da je homilija u misi pridržana samo zaređenom službeniku.³⁵

³¹ K. DA-DON, *Židovstvo. Život, teologija i filozofija*, str. 186.

³² U prijesaborskoj liturgiji nije bilo službe riječi u obredima krštenja, vjenčanja, u mnogim blagoslovima (s izuzetkom psalama koji su se pjevali primjerice u obredu sprovođa).

³³ Usp. S. MARSILI, *La liturgia, momento storico della salvezza*, str. 33.-156., ovdje str. 102.

³⁴ Usp. još: R. ZERFASS, *Grundkurs Predigt 1. Spruchpredigt*, Patmos Verlag, Düsseldorf, 1987., str. 24.-25.

³⁵ »Homiliju neka redovito drži sam svećenik slavitelj, ili neka je prepusti svećeniku suslavitelju, ili katkad – ako je prikladno – i đakonu, ali nikada laiku. U posebnim slučajevima, iz opravdana razloga, homiliju može držati biskup ili prezbyter koji je prisutan u slavlju, a ne može koncelebrirati.« Usp. *Rimski misal prerađen prema odluci svetoga ekumenskog sabora Drugog vatikanskog, objavljen vlašću pape Pavla VI., preuređen brigom pape Ivana Pavla II. Opće uredba*. Iz trećega tipskog izdanja, KS, Zagreb, 2004., br. 66.

KKC, pozivajući se obilno na Drugi vatikanski sabor, naglašava trostruko značenje svećeništva u Crkvi – onog općeg i onog ministerijalnog. Radi se, naravno, o kraljevskoj, proročkoj i svećeničkoj službi. KKC razlaže trostruku službu i poslanje biskupa i prezbitera. Govoreći o službi *poučavanja* u br. 888 veli:

Biskupi, s prezbiterima, svojim suradnicima, »imaju prvenstvenu zadaću da svima naviještaju Božje evanđelje« (PO 4) po odredbi Gospodnjoj. Oni su »glasnici vjere, koji dovode Kristu nove učenike, i autentični učitelji« apostolske vjere »obdareni Kristovom vlašću« (LG 25).

B) SLAVITI – IZVRŠAVATI

U liturgiji se ostvaruje otajstvena veza i međusobno prožimanje riječi i znakova. Podsjetimo se. Vječna Božja Riječ postala je tijelom, postala je realnim znakom Božje prisutnosti, odnosno djelatnoga Božjeg spasenja. Krist je »znak ljubavi kojom Bog intervenira i djeluje za spasenje ljudi«³⁶. Zato je Krist prvi sakrament. Nadalje, stvarnost liturgije kao znaka u izravnom je odnosu prema stvarnosti prema kojoj se vječna Riječ utjelovila. Ono što je u Starom zavjetu naviještano, ostvarilo se Kristovim vazmenim otajstvom. A onda, nakon što nas je Krist, »u punini vremena« otkupio svojom smrću i uskrsnućem, to njegovo spasenje prisutno je i djelatno u Crkvi, točnije u bogoslužju Crkve, jer je Crkva – Crkva upravo po liturgiji koju slavi, ponajprije po euharistiji koja je vrhunac i izvorište.

Da ne uzlazimo u raspravu o općem svećeništvu svih vjernika – što bi nadilazilo okvire ovoga rada – podsjetimo se kako su svi vjernici pozvani prinositi duhovne žrtve, sebe same i tako vršiti savršeno bogoštovlje.³⁷ Međutim svetost vlastitoga života, svoje duhovno bogoštovlje vjernici uključuju u liturgiju u užem smislu – u euharistiju. To slavlje predvodi zaređeni službenik, biskup ili prezbiter, kao predstavnik Krista-Glave. Po njegovoj službi ostvaruje se zajednica vjernika kao zajednica svećenika. Tako Crkva izvršava jedinstveno Kristovo svećeništvo.³⁸ Zato već citirani tekst iz SC 6 govori da apostoli (kao i njihovi nasljednici, biskupi i biskupski suradnici prezbiteri) *naviješteno djelo spasenja izvršuju*. Pri tomu se, naravno, podrazumijeva da je Krist to spasenje izvršio jednom zauvijek te da se ono posadašnjuje i izvršuje u konkretnoj živoj Crkvi, kao što se podrazumijeva da u liturgijskom slavlju na svoj način sudjeluju svi vjernici. Prema tomu, uz naviještanje evanđelja, prezbiterova je posebna zadaća – u zajedništvu sa svojim biskupom kojemu je suradnik – slaviti, ostvarivati, uprisutnjavati Kristovo djelo

³⁶ Usp. S. MARSILI, *La liturgia, momento storico della salvezza*, str. 104.

³⁷ U ovom je kontekstu klasičan tekst iz 1 Pt 2,4-5: »Pristupite k njemu, Kamenu živomu što ga, istina, ljudi odbaciše, ali je u očima Božjim izabran, dragocjen, pa se kao živo kamenje ugrađujte u duhovni Dom za sveto svećenstvo da prinosite žrtve duhovne, ugodne Bogu po Isusu Kristu.«

³⁸ Usp. S. MASRISLI, *La liturgia, momento storico della salvezza*, str. 125.

spasenja. U tomu je smislu njegova uloga u zajednici jedinstvena i nenadomjestiva.³⁹

Evo kako KKC u br. 893 sažeto govori o ulozi prezbitera:

Biskup je također »upravitelj milosti vrhovnog svećeništva« (LG 26), osobito u Euharistiji koju sam prinosi ili se brine da ju prinose prezbiteri, njegovi suradnici. Euharistija je središte života pojedine Crkve. Biskup i prezbiteri posvećuju Crkvu svojom molitvom i radom, službom riječi i sakramentima. Posvećuju je svojim primjerom, »ne kao gospodari baštine nego kao uzori stada« (1 Pt 5,3). I tako »zajedno s povjerenim stadom postižu vječni život« (LG 26).

Zaključak

Trostruko je dostojanstvo Božjeg naroda i trostruka je služba: kraljevska, proročka i svećenička. Od samih su početaka u Crkvi apostoli i njihovi suradnici, a kasnije biskupi i njihovi suradnici – prezbiteri, predstavnici »Krista-Glave«, te po posebnom sakramentu, sakramentu svetoga reda, na poseban način u Crkvi vrše to trostruko poslanje. Obratili smo posebnu pozornost na navjestiteljsku i posvetiteljsku službu prezbitera, jer se ona na poseban način očituje u liturgiji. Služba upravljanja nije nužno vezana uz liturgiju, a s druge strane, ta se služba u velikoj mjeri može delegirati.

A) SLUŽBA UPRAVLJANJA

Biskupi, kao na svoj način i prezbiteri, upravljaju Crkvom Božjom, Božjim narodom kao pastiri. Međutim, u vršenju te službe oni i mogu i trebaju imati suradnike koji preuzimaju određene zadatke. Tako se u praksi događa (i trebalo bi se događati!) da primjerice župnik bude zapravo koordinator, a da se konkretno služenje i upravljanje događa po suradnicima. Tako će župnik, naravno, imati na brizi župski karitas, ali će to služenje puno bolje i stručnije obaviti župski suradnici. Zato, konačno, postoji i Župsko ekonomsko vijeće i Župsko pastoralno vijeće. Na tom polju, naravno, možemo govoriti o brojnim suradnicima na području vjeronauka i župne kateheze, vođenja određenih vjerničkih »krugova«, na području uređenja prostora, financijskoga vođenja župe i tomu slično. Tako se onda može i treba dogoditi da vrijedni suradnici u mnogim takvim poljima preuzmu inicijativu i sjajno rade

³⁹ Upravo je neshvatljivo kako se ponekad u nekim dijelovima Europe u ime općega svećeništva, jednakosti djece Božje, itd. minimalizira uloga prezbitera. Tako se smatra »naprednim« da laik ima homiliju na misi, te, što je još puno gore, uzima se da je manje-više jednakovrijedno nedjeljom slaviti euharistiju ili službu riječi (koju redovito ima nezaređeni službenik). Sve u smislu deklerikalizacije. Osnovna je ovdje pogreška, naravno, ne toliko juridičke ili jurisdikcijske naravi, nego se time ruše temelji teologije liturgije. U Crkvi su od početaka postojali zaređeni službenici koji su lomili riječ i lomili kruh, pri čemu se, naravno, nikada nije smatralo da se netko zbog svoje službe treba smatrati veći ili bliži Bogu. »Različite (su) službe, a isti Gospodin«, reči će Pavao (1 Kor 12,5).

na radost čitave zajednice. Ne nijeće se voditeljska i pastirska uloga župnika, nego župnik na tomu polju može i treba puno delegirati. To je, dakle, razlog da u ovomu radu nismo posebno razlagali ovu ulogu prezbitera.

B) NAVJESTITELJSKA SLUŽBA

Naviještena riječ u izravnom je odnosu sa sakramentalnim znakom. Liturgijsko slavlje, u kojemu se događa, ostvaruje i izvršuje jedinstveno spasenje, kao konstitutivne elemente ima riječ koja naviješta i znak-čin koji to ostvaruje (baš kao što je starozavjetna riječ bila navještaj spasenja koje se ostvarilo u Kristu). Ovdje, dakle, naglašavamo naviještanje riječi u sklopu bogoslužja. U liturgiji riječ postaje – tijelo, tj. događa se i ostvaruje. Naravno, važna je i ona izvanliturgijska, navjestiteljska, katehetska riječ koja pobuđuje vjeru i obraćenje, međutim, riječ naviještena u liturgiji dio je samog čina spasenja koje se u bogoslužju ostvaruje. I tu je prezbyter nenadomjestiv, tu je njegova uloga nezamjenjiva. To mu je temeljna zadaća. Zato Pavao veli s uvjerenjem: »Jao meni ako evanđelja ne navješćujem!« (1 Kor 9,16)

C) POSVETITELJSKA, SVEĆENIČKA SLUŽBA

Svi su vjernici pozvani prinositi Bogu duhovne žrtve vršenjem volje Božje, prihvatanjem svakodnevnih križeva. To je temelj naše duhovnosti. Međutim, svoj život, svetost svojega života, svoje križeve i svoju svakodnevnicu – kao svoje duhovno bogoslužje – mi sjedinjujemo s Kristovom duhovnom žrtvom. To se za nas događa u bogoslužju, ponajprije u euharistiji. Tu je nenadomjestiva uloga biskupa i prezbitera koji Kristovo vazmeno djelo spasenja ostvaruju i izvršuju »žrtvom i sakramentima« (SC 6). Krist nas je vazmenim otajstvom svoje smrti i uskrsnuća spasio. Prema SC 6 apostoli, pa prema tomu i biskupi sa suradnicima-prezbiterima, trebaju to djelo spasenja ne samo naviještati, nego i izvršavati, posadašnjivati, ostvarivati. To je ono temeljno i tipično za biskupe i njegove prve suradnike prezbitere (uz službu upravljanja). Zato je za Crkvu od temeljne važnosti, kako veli posvetna molitva, »da bude dosta svećenika« jer bez zaređenih službenika nema euharistije, a bez euharistije nema Crkve.⁴⁰

D) PRAKTIČNI UČINCI

Velimo li za nekog svećenika da je »samo« liturg, je li to pokuda? Kamo sreće kad bi svaki župnik bio dobar liturg, tj. mudar i oduševljen navjestitelj evanđelja i predan slavitelj i vršitelj Kristovih otajstava! Već je bilo rečeno da je tek po euharistiji Crkva – Crkva. U euharistijskom i u drugim slavljinama Bog progovara svome puku, Krist je nazočan. I tu je uloga biskupa i prezbitera nenadomjestiva. Zato je izuzetno važno ove službe ispravno shvaćati i vršiti. Čega se treba čuvati?

⁴⁰ Augustin će to lapidarno reći: *Ecclesia facit eucharistiam, eucharistia facit Ecclesiam* (*Contra Faustum, 12,20 = PL 42,265*).

Kao prvo, nakon godina službe prezbiteri i ne primjećujući lako »otklizne« u rutinu, pa onda misu odčita, a homiliju ili pročita ili ispriča nešto »de communi« ili, što je još gore, umjesto homilije ima prigodne govore i prepričava aktualnosti. U zajednici gdje je liturgija »mrtva«, ništa pravo ne može živjeti.

Druga je krajnost, čini nam se, još štetnija. Koji put se liturgija želi »osuvremeniti«, pa onda od bogoslužja izvodimo predstave koje se trebaju svidjeti vjernicima. Neslavan su primjer tzv. dječje mise i zornice koje su sve više nalik lošim dječjim predstavama. Nisu daleko od toga ni neka naša »veleslavlja«. Papa Benedikt XVI. u svojem pismu biskupima, povodom izlaska enciklike *Summorum Pontificium*, od 7. srpnja 2007. godine, u kontekstu rasprave o starom i novom Misalu, upravo o tomu govori:

Mnogi, koji su jasno priznavali obvezatni značaj Drugog vatikanskog sabora i koji su bili vjerni papi i biskupima, ipak su željeli ponovno pronaći onaj lik svete liturgije koji im je bio toliko drag (tj. misu po Misalu iz 1962.). To se prije svega dogodilo jer se u mnogim mjestima liturgija nije slavila vjerno kako je propisivao novi Misal. Štoviše, neki su smatrali da novi Misal daje za pravo, dapače da obvezuje na kreativnost, koja je često dovodila do izobličavanja liturgije do nepodnošljivosti. Govorim iz vlastitoga iskustva, jer sam i ja živio u onomu vremenu, sa svim njegovim očekivanjima i zbrkama. Vidio sam kako su, zbog izobličavanja liturgije, što su neki činili na vlastitu ruku, nastajale duboke rane u onima koji su čvrsto bili ukorijenjeni u vjeri Crkve.⁴¹

Prezbiteri je (uz upraviteljsku službu) prvenstveno navjesticitelji riječi i slavitelji otajstava. Liturg. Onaj koji uporno naviješta evanđelje, koji duhom slavi sveta otajstva, koji prvenstveno u tomu i za to živi. Obnova vjerničkoga života u župi i biskupiji svakako započinje zdravom i proživljenom liturgijom. Bez slavljenja otajstava i naviještanja riječi, nema Crkve. A tu je prezbiteri nezamjenjiv.

⁴¹ http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/letters/2007/documents/hf_ben-xvi_let_20070707_lettera-vescovi_it.html, od 9. lipnja 2010. godine

DODATAK: USPOREDNE TABLICE POSVETNIH MOLITAVA⁴²

ZA REĐENJE BISKUPA:

<p>PR 1990. (prema <i>Traditio apostolica</i>)</p> <p>Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui in excelsis habitas et humilia respicis, qui cognoscis omnia antequam nascantur, tu qui dedisti in Ecclesia tua normas per verbum gratiae tuae, qui praedestinasti ex principio gens iustorum ab Abraham, qui constituisti principes et sacerdotes, et sanctuarium tuum sine ministerio non derelinquisti, cui ab initio mundi placuit in his quos elegisti glorificari:</p> <p>Et nunc effunde super hunc Electum earm virtutem, quae a te est, Spiritum principalem, quem dedisti dilecto Filio tuo Iesu Christo, quem ipse donavit sanctis Apostolis, qui constituerunt Ecclesiam per singula loca ut sanctuarium tuum, in gloriam et laudem indeficientem nominis tui.</p> <p>Da, cordium cognitor Pater, huic servo tuo, quem elegisti ad Episcopatum, ut pascat gregem sanctum tuum, et summum sacerdotium tibi exhibeat sine reprehensione, serviens tibi nocte et die, ut incessanter vultum tuum propitium reddat et offerat dona sanctae Ecclesiae tuae; da ut virtute Spiritus summi sacerdotii habeat potestatem dimittendi peccata secundum mandatum tuum;</p>	<p>Hrvatski prijevod (RP 2000.)</p> <p>Bože, Oče Gospodina našega Isusa Krista, Oče milosrđa i Bože svake utjehe, ti u visinama stanuješ i gledaš ponizne i poznaješ ih i prije nego što postanu. Svojom milosnom riječju dao si svojoj Crkvi pravila: ti si od iskona predodredio rod pravednika počevši od Abrahama, ti si prvake i svećenike postavljao i svetišta svoga nisi ostavljao bez službe, tebi se od početka svjedočilo proslavljati se u onima koje si odabrao.</p> <p>A sada izlij na ovoga izabranika onu moć koja je od tebe – Duha vodstva, kojega daje ljubljenom sinu svome Isusu Kristu, a on ga darova svetim apostolima, koji sazdaše Crkvu po pojedinim mjestima kao tvoje svetište, na slavu i neprestanu hvalu tvoga imena.</p> <p>Podaj, Oče, poznavaoče srdaca, ovom svome sluzi kojega si izabrao za biskupstvo, da pase tvoje sveto stado i da besprijekorno vrši službu vrhovnoga svećeništva služeći ti danju i noću, da neprestance umilostivljuje tvoje lice i prinosi darove tvoje svete Crkve. Daj da snagom Duha ima velikosvećeničku vlast otpuštati grijeha po tvome nalogu da dijeli službe po tvojoj zapovijedi i razrješuje sve okove vlašću koju si dao</p>
---	--

⁴² Ono što je u lijevom stupcu drugačije nego u desnom označeno je *kurzivom*, a što je u desnom stupcu drugačije u odnosu na lijevi, pisano je podvučeno.

<p>ut distribuat munera secundum praeceptum tuum et solvat omne vinculum secundum potestatem quam dedisti Apostolis; placeat tibi in mansuetudine et mundo corde, offerens tibi odorem suavitatis, per Filium tuum Iesum Christum, per quem tibi gloria et potentia et honor, cum Spiritu Sancto in sancta Ecclesia et nunc et in saecula saeculorum.</p>	<p>apostolima; neka ti omili blagošću i čistim srcem, prinoseći ti miomiris, po Sinu tvome Isusu Kristu, po kojemu tebi⁴³ slava i sila i čast, s Duhom Svetim u svetoj Crkvi⁴⁴, sada i u vijeke vjekova.</p>
---	--

<p>Ve 947a:</p> <p>Deus honorum <i>omnium</i>, <i>deus</i> omnium dignitatum quae gloriae tuae <i>sacrat</i>is famulantur ordinibus, deus qui Mosen famulum tuum, secreti familiaris adfatu, inter cetera caelestis documenta culturae de habitu quoque indumenti sacerdotalis instituens, electum Aharon mystico amictu uestiri inter sacra iussisti, ut intellegentiae sensum de exemplis priorum caperet secutura posteritas, ne eruditio doctrinae tuae ulli deesset aetati; cum et aput ueteres reuerentiam ipsa significationum species optineret, et aput nos certiora essent experimenta rerum quam enigmata figurarum. Illius namque sacerdotii anterioris habitus nostrae mentis ornatus est, et pontificalem gloriam non iam nobis honor commendat uestium, sed splendor <i>animorum</i>: quia et illa, quae tunc carnalibus blandiebantur obtutibus, ea potius quae in ipsis erant intellegenda poscebant.</p>	<p>Vere dignum PR 1962.:</p> <p>(...) Domine, sancte Pater, omnipotens aeterne Deus <u>honor</u> omnium, dignitatum quae gloriae tuae <u>sacris</u> famulantur ordinibus. Deus qui Mosen famulum tuum, secreti familiaris affatu, inter cetera caelestis documenta culturae, de habitu quoque indumenti sacerdotalis instituens, electum Aharon mystico amictu vestiri inter sacra iussisti, ut intellegentiae sensum de exemplis priorum caperet secutura posteritas, ne eruditio doctrinae tuae ulli deesset aetati. Cum et aput veteres reverentiam ipsa significationum species obtineret, et apud nos certiora essent experimenta rerum, quam enigmata figurarum. Illius namque sacerdotii anterioris habitus nostrae mentis ornatus est, et pontificalem gloriam non iam nobis honor commendat vestium, sed splendor <u>animarum</u>. Quia et illa, quae tunc carnalibus blandiebantur obtutibus, ea potius quae in ipsis erant intellegenda poscebant.</p>
--	---

⁴³ Traditio apostolica ovdje umeće: »Ocu i Sinu«.

⁴⁴ Traditio apostolica nema »u tvojoj Crkvi«.

<p>Et idcirco his famulis tuis, quos ad summi sacerdotii ministerium deligisti, hanc, quaesumus, domine, gratiam largiaris, ut quidquid illa uelamina in fulgore auri, in nitore gemmarum, in multimodi operis uarietate signabant, hoc in <i>horum</i> moribus actibusque clariscat.</p> <p>Comple in sacerdotibus tuis mysterii tui summam, et ornamentis totius glorificationis instructos caelestis unguenti fluore sanctifica. Hoc, domine, copiosae in eorum caput influat, hoc in oris subiecta decurrat, hoc in totius corporis extrema descendat, ut tui spiritus uirtus et interiora <i>horum</i> repleat et exteriora circumtegat. Abundet in his constantia fidei, puritas dilectionis, sinceritas pacis.</p> <p>GeV 769: Sint speciosi munere tuo pedes <i>horum</i> ad euangelizandum pacem, ad euangelizandum bona tua.</p> <p>GeV 770: Da eis, domine, ministerium reconciliacionis in uerbo et in factis et in uirtutes signorum et prodigiorum. Sit sermo eorum et praedicatio non in persuasibilibus humanae sapientiae uerbis, sed in ostensione spiritus et uirtutis. Da eis, domine, clauis regni caelorum; utantur nec glorientur potestatem quam tribues in aedificacionem, non in destructionem. Quodcumque ligauerint super terram, sint ligata et in caelis; et quodcumque soluerint super terram, sint soluta et in</p>	<p>Et idcirco huic famulo tuo, quem ad summi sacerdotii ministerium deligisti, hanc, quaesumus, Domine, gratiam largiaris, ut quidquid illa uelamina in fulgore auri, in nitore gemmarum, in multimodi operis uarietate signabant, hoc in <u>eius</u> moribus actibusque clariscat.</p> <p>Comple in sacerdote tuis mysterii tui summam, et ornamentis totius glorificationis instructum caelestis unguenti fluore sanctifica. Hoc, Domine, copiosae in eorum caput influat, hoc in oris subiecta decurrat, hoc in totius corporis extrema descendat, ut tui Spiritus uirtus et interiora <u>eius</u> repleat et exteriora circumtegat. Abundet in eo constantia fidei, puritas dilectionis, sinceritas pacis.</p> <p>Sint speciosi munere tue pedes <u>eius</u> ad euangelizandum pacem, ad euangelizandum bona tua.</p> <p>Da ei, Domine, ministerium reconciliacionis in uerbo et in factis, et in uirtutes signorum et prodigiorum. Sit sermo eius et praedicatio non in persuasibilibus humanae sapientiae uerbis, sed in ostensione spiritus et uirtutis. Da ei, Domine, clauis regni caelorum; <u>ut</u> utantur, nec glorientur potestatem quam tribues in aedificacione, non in destructionem. Quodcumque ligauerint super terram, sint ligata et in caelis; et quodcumque soluerint super terram, sint soluta et in</p>
---	---

caelis. Quorum retenerint peccata, *detenta* sint; et quorum demiserint, tu demittas. *Qui benedixerit eis, sit benedictus; et qui maledixerit eis, malediccionibus repleatur.* Sint fideles serui prudentes, quos constituas tu, domine, super familiam tuam, ut dent illis cibum in tempore *necessario*, ut exhibeant omnem hominem perfectum. Sint sollicitudinem inpigri, sint spiritum feruentes. Odiant superbiam, diligant ueritatem, *nec* eam umquam deserant aut *lassitudinem* aut timore superati. Non ponant lucem *ad* tenebras nec tenebris lucem, non dicant malum bonum nec bonum malum. Sint sapientibus et insipientibus debitores *et* fructum de profectu omnium consequantur.

Ve 947b: Tribuas eis cathedram episcopalem ad regendam aeclesiam tuam et plebem *uniuersam*. Sis eis auctoritas, sis eis potestas, sis eis firmitas. Multiplices super eos benedictionem et gratiam tuam, ut ad exorandam semper misericordiam tuam tuo munere idonei, tua gratia possint esse deuoti.

caelis. Quorum retenerint peccata, retenta sint; et quorum demiserint, tu demittas. Qui maledixerit ei, sit ille maledictus, et qui benedixerit ei, benedictione repleatur. Sit fidelis servus et prudens, qum constituas tu, Domine, super familiam tuam, ut det illis cibum in tempore opportuno, ut exhibeant omnem hominem perfectum. Sit sollicitudine inpiger, sit spiritu feruens, oderit superbiam, humilitatem ac veritatem diligit ueritatem, neque eam umquam deserant aut laudibus aut timore superatus. Non ponat lucem tenebras nec tenebris lucem: non dicat malum bonum nec bonum malum. Sit sapientibus et insipientibus debitores ut fructum de profectu omnium consequatur.

Tribuas ei, Domine, cathedram episcopalem ad regendam Ecclesiam tuam et plebem sibi comissam. Sis ei auctoritas, sis ei potestas, sis ei firmitas. Multiplices super eum benedictionem et gratiam tuam; ut ad exorandam semper misericordiam tuam tuo munere idoneus, tua gratia possint esse deuotus.

ZA REĐENJE PREZBITERA:

<p>Ve 952-954</p> <p>Exaudi nos, deus salutaris noster, et super hos famulos tuos benedictionem sancti spiritus et gratiae sacerdotalis effunde uirtutem; ut quos tuae pietatis aspectibus offerimus consecrandos, perpetua muneris tui largitate prosequaris.</p> <p>Domine, sancte pater, omnipotens aeterne deus, honorum omnium et <i>omnium dignitatum quae tibi militant</i> distributor; per quem proficiunt uniuersa; per quem cuncta firmantur, amplificatis semper in melius naturae rationalis incrementis per ordinem congrua ratione dispositum. Unde sacerdotes grados et officia leuitarum sacramentis mysticis instituta creuerunt; ut cum pontifices summos regendis populis praefecisses, ad eorum societatis et operis adiumentum sequentis ordinis uiros et secundae dignitatis elegeris.</p> <p>Sic in heremo per septuaginta uirorum prudentium mentes Mose spiritum propagasti; quibus ille adiutoribus usus in populo, innumeras multitudines facile gubernauit. Sic in Eleazarum et Ithamar, filiis Aharon, paternae plenitudinis abundantiam transfudisti, ut ad hostias salutes et frequentiores officii sacramenta sufficeret meritum sacerdotum.</p>	<p>PR 1595.-1596.</p> <p>Exaudi nos, <u>quaesumus</u>, Domine Deus noster et super hos famulos tuum bene + dictionem Sancti Spiritus, et gratiae Sacerdotalis infunde uirtutem: ut, quos tuae pietatis aspectibus offerimus consecrandum, perpetua muneris tui largitate prosequaris.</p> <p>Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, honorum <u>auctor</u> et distributor omnium dignitatum; per quem proficiunt uniuersa, per quem cuncta firmantur, amplificatis semper in melius naturae rationalis incrementis, per ordinem congrua ratione dispositum. Unde et Sacerdotes gradus, <u>atque</u> officia Levitarum, Sacramentis mysticis instituta creuerunt: ut cum Pontifices summos regendis populis praefecisses, ad eorum societatis et operis adiumentum, sequentis ordinis uiros et secundae dignitatis eligeres.</p> <p>Sic in eremo per septuaginta uirorum prudentium mentes, Moysi spiritum propagasti; quibus ille adiutoribus usus, in populo innumeras multitudines facile gubernauit. Sic et in Eleazarum et Ithamarum filios Aaron paternae plenitudinis abundantiam transfudisti, ut ad hostias salutes, et frequentioris officii Sacramenta, ministerium sufficeret Sacerdotum.</p>
---	---

<p>Ac providentia, domine, apostolis filii tui doctores fidei comites addidisti, quibus illi orbem totum secundis praedicatoribus impleverunt. Quapropter infirmitati quoque nostrae, domine, quaesumus, haec adiuvata largire; qui quanto magis fragiliores sumus, tanto his pluribus indigemus.</p> <p>Da, quaesumus, pater, in hos famulos tuos presbyterii dignitatem. Innoua in uisceribus eorum spiritum sanctitatis. Acceptum a te, deus, secundi meriti munus obtineant, censuramque morum exemplo suae conversationis insinuent. Sint <i>probi</i> cooperatores ordinis nostri.</p> <p>Eluceat in eis totius forma iustitiae, ut bonam rationem dispensationis sibi creditae reddituri, aeternae beatitudinis praemia consequantur.</p> <p>GeV 148</p> <p>Sanctificationum omnium auctor, cuius uera consecratio, cuius plena benedictio est: tu, domine, super hos famulos tuos, quos praesbyterii honore dedicamus, manum tuae benedictionis his infunde, ut gravitate actuum et censura videndi probent se esse seniores, his instituti disciplinis quas Tito et Timotheo Paulus exposuit: ut in lege tua die ac nocte, omnipotens, meditantes quod elegerent et credant, quod crediderint doceant, quod docuerint imitentur; iustitiam, constantiam,</p>	<p>Hac providentia, Domine, Apostolis Filii tui Doctores fidei comites addidisti, quibus illi orbem totum secundis praedicationibus impleverunt. Quapropter infirmitati quoque nostrae, Domine, quaesumus, haec adjumenta largire; qui quanto fragiliores sumus, tanto his pluribus indigemus.</p> <p>Da, quaesumus, omnipotens Pater, in hos famulos tuos Presbyterii dignitatem; innova in visceribus eorum Spiritum sanctitatis; ut acceptum a te, Deus, secundi meriti munus obtineant, censuramque morum ex exemplo suae conversationis insinuent. Sit <u>providi</u> cooperatores ordinis nostri; eluceat in eis totius forma justitiae, ut bonam rationem dispensationis sibi creditae reddituri, aeternae beatitudinis praemia consequantur.</p> <p><u>Deus</u> sanctificationum omnium auctor, cujus vera consecratio, plenaque benedictio est, tu, Domine, super hos famulos tuos, quos ad Presbyterii honorem dedicamus, munus tuae bene + dictionis infunde: ut gravitate actuum, et censura vivendi probent se seniores, his institutus disciplinis, quas Tito et Timotheo Paulus exposuit; ut in lege tua die ac nocte meditantes, quod legerint, credant; quod crederint, doceant; quod docuerint, imitentur; justitiam,</p>
---	---

<p>misericordiam, fortitudinem in se ostendant et exemplo probent, admonitionem confirmet: ut purum adque immaculatum ministerii tui donum custodiant, et per obsequium plebis tue corpus et sanguinem filii tui immaculata benedictione transformentur, et inuiolabile caritate in uirum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi, in die iustitiae aeternae iudicii constantia pura, fide plena, spiritu sancto pleni <i>persoluant</i>: per</p>	<p>constantiam, misericordiam, fortitudinem, ceterasque virtutes in se ostendant; exemplo praebeant; admonitione confirmet; ac purum et immaculatum ministerii sui donum custodiant; et in obsequium plebis tuae, panem et vinum in corpus et sanguinem Filii tui immaculata benedictione transforment; et inuiolabili caritate in uirum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi, in die iusti et aeterni iudicii Dei, conscientia pura, fide vera, Spiritu Sancto pleni <u>resurgant</u>. Per</p>
<p>PR 1595</p> <p>Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, honorum auctor et distributor omnium dignitatum; per quem proficiunt universa, per quem cuncta firmantur, amplificatis semper in melius naturae rationalis incrementis, per ordinem congrua ratione dispositum.</p> <p>Unde et Sacerdotales gradus, atque officia Levitarum, Sacramentis mysticis instituta creverunt: ut cum Pontifices summos regendis populis praefecisses, ad eorum societatis et operis adiumentum, sequentis ordinis viros et secundae dignitatis eligeres.</p> <p>Sic in eremo per septuaginta virorum prudentium mentes, Moysi spiritum propagasti; quibus ille adiutoribus usus, in populo innumeras multitudines facile gubernavit.</p>	<p>PR 1968</p> <p><u>Adesto</u>, Domine, sancte Pater, omnipotens aeterne Deus, honorum auctor et distributor omnium dignitatum per quem proficiunt universa, per quem cuncta firmantur, amplificatis semper in melius naturae rationalis incrementis, per ordinem congrua ratione dispositum.</p> <p>Unde sacerdotales gradus atque officia levitarum sacramentis mysticis instituta creverunt: ut cum Pontifices summos regendis populis praefecisses, ad eorum societatis et operis adiumentum sequentis ordinis viros et secundae dignitatis eligeres.</p> <p>Sic in eremo, per septuaginta virorum prudentium mentes Moysi spiritum propagasti; quibus ille adiutoribus usus in populo, innumeras multitudines facile gubernavit.</p>

Sic et in *Eleazarum et Ithamarum* filios Aaron paternae plenitudinis abundantiam transfudisti, ut ad hostias salutare, et frequentioris officii Sacramenta, ministerium sufficeret Sacerdotum.

Hac providentia, Domine, Apostolis Filii tui Doctores fidei comites addidisti, quibus illi orbem totum secundis praedicationibus impleverunt. Quapropter infirmitati quoque nostrae, Domine, quaesumus, haec adjuncta largire; qui quanto fragiliores sumus, tanto his pluribus indigemus.

Da, quaesumus, omnipotens Pater, in hos famulos tuos Presbyterii dignitatem; innova in visceribus eorum Spiritum sanctitatis; ut acceptum a te, Deus, secundi meriti munus obtineant, censuramque morum ex exemplo suae conversationis insinuent.

Sit *providi* cooperatores ordinis nostri; elucet in eis totius forma justitiae, ut bonam rationem dispensationis sibi creditae reddituri, aeternae beatitudinis praemia consequantur.

Sic in filios Aaron paternae plenitudinis abundantiam transfudisti, ut ad hostias salutare et frequentioris officii sacramenta, meritum sufficeret sacerdotum.

Hac providentia, Domine, Apostolis Filii tui doctores fidei comites addidisti, quibus in orbem totum secundis praedicationibus impleverunt. Quapropter infirmitati quoque nostrae, Domine, quaesumus, haec adiumentum largire, qui quanto fragiliores sumus, tanto his pluribus indigemus.

Da, quaesumus, omnipotens Pater, in hos famulos tuos presbyterii dignitatem; innova in visceribus eorum Spiritum sanctitatis; acceptum a te, Deus, secundi meriti munus obtineant, censuramque morum exemplo suae conversationis insinuent.

Sint probi cooperatores Ordinis nostri, ut verba Evangelii, usque ad extremum terrae perveniant et nationum plenitudo, in Christo congregata, in unum populum Dei sanctum convertatur. Per

<p>PR 1968.:</p> <p>Adesto, Domine, sancte Pater, omnipotens aeternae Deus, <i>honorum</i> auctor et distributor omnium <i>dignitatum</i> per quem proficiunt universa, per quem cuncta firmantur, <i>amplificatis semper in melius naturae rationalis incrementis, per ordinem congrua ratione dispositum.</i></p> <p><i>Unde sacerdotales gradus atque officia levitarum sacramentis mysticis instituta creverunt: ut cum Pontifices summos regendis populis praefecisses, ad eorum societatis et operis adiumentum sequentis ordinis viros et secundae dignitatis eligeres.</i></p> <p>Sic in eremo, per septuaginta virorum prudentium mentes Moysi spiritum propagasti; quibus ille adiutoribus usus in populo, <i>innumeras multitudines</i> facile gubernavit.</p> <p>Sic in filios Aaron paternae plenitudinis abundantiam transfudisti, ut ad hostias salutes et frequentioris officii sacramenta, meritum sufficeret sacerdotum.</p> <p><i>Hac providentia, Domine, Apostolis filii tui doctores fidei comites addidisti, quibus in orbem totum secundis praedicatiribus impleverunt.</i></p>	<p>PR 1990.:</p> <p>Adesto, Domine, sancte Pater, omnipotens aeternae Deus, <u>humanae dignitatis</u> auctor et distributor omnium <u>gratiarum</u>, per quem proficiunt universa, per quem cuncta firmantur, <u>qui ad efformandum populum sacerdotalem ministros Christi Filii tui, virtute Spiritus Sancti, in eodem diversis ordinibus disponis.</u></p> <p><u>Iam in priore Testamento</u> officia sacramentis mysticis instituta creverunt: ut cum Moysen et Aaron regendo et <u>sanctificando</u> populo praefecisses, ad eorum societatis et operis adiumentum sequentis ordinis et dignitatis viros eligeres.</p> <p>Sic in eremo, per septuaginta virorum prudentium mentes Moysi spiritum propagasti; quibus ille adiutoribus usus populum tuum facilius gubernavit.</p> <p>Sic in filios Aaron paternae plenitudinis abundantiam transfudisti, ut ad <u>sacrificia tabernaculi, quae umbra erant futurorum bonorum</u>, meritum sufficeret <u>secundum Legem</u> sacerdotum.</p> <p><u>Novissime vero, Pater sancte, Filium tuum in mundum misisti, Apostolum et Pontificem confessionis nostrae Iesum.</u></p>
---	---

<p><i>Quapropter</i> infirmitati quoque nostrae, Domine, quaesumus, haec adiumentum largire, <i>qui quanto fargiliores sumus, tanto his pluribus</i> indigemus.</p> <p>Da, quaesumus, omnipotens Pater, in hos famulos tuos presbyterii dignitatem; innova in visceribus eorum Spiritum sanctitatis; acceptum a te, Deus, secundi meriti munus obtineant, censuramque morum exemplo suae conversationis insinuent.</p> <p>Sint probi cooperatores Ordinis nostri, ut verba Evangelii, usque ad extremum terrae perveniant</p> <p>et nationum plaeinitudo, in Christo congregata, in unum populum <i>Dei</i> sanctum convertatur. Per</p>	<p><u>Ips</u>e tibi per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum, et Apostolos suos, sanctificatos in veritate, missionis suae participes effecit; quibus comites addidisti ad opus salutis per totum mundum nuntiandum atque exercendum.</p> <p><u>Nunc etiam</u> infirmitati nostrae, Domine, quaesumus, <u>hos adiutores</u> largire quibus in apostolico sacerdotio fungendo indigemus.</p> <p>Da, quaesumus, omnipotens Pater, in hos famulos tuos presbyterii dignitatem; innova in visceribus eorum Spiritum sanctitatis; acceptum a te, Deus, secundi meriti munus obtineant, censuramque morum exemplo suae conversationis insinuent.</p> <p>Sint probi cooperatores Ordinis nostri, ut verba Evangelii, <u>eorum praedictione in cordibus hominum, Sancti Spiritus gratia, fructificent et usque ad extremum terrae perveniant.</u></p> <p><u>Sint nobiscum fideles dispensatores mysteriorum tuorum, ut populus tuus per lavacrum regenerationis innovetur et de altari tuo reficiatur, utque reconcilientur peccatores et sublevantur infirmi.</u></p> <p><u>Sint nobis iuncti, Domine, ad tuam deprecandam misericordiam pro populo ipsis commisso atque pro universo mundo.</u></p> <p><u>Sic</u> nationum plenitudo, in Christo congregata, in unum populum <u>tuum, in Regno tuo consummandum,</u> convertatur. Per</p>
--	--

PRESBYTER, PROCLAIMER AND CELEBRATOR OF CHRIST'S ACT OF SALVATION

Zvonko Pažin*

Summary

Based on prayers of consecration at the ordination of priests from the beginning of the Church to our days, the author studies the meaning of the threefold function of the ministry of presbyters in the Church: pastoral, proclaiming and consecrating. The pastoral service, which is also an important service, a presbyter can and ought to delegate to non-ordained members of his community. That is why the author pays special attention to the other two services: those of proclaiming and consecrating, for they are necessarily related to the Liturgy; where the irreplaceable role is the one of a presbyter as bishop's co-worker. The author highlights the lively correlation between the word and the act: as the prophetic word in the Old Testament announced the salvation realized by Christ, thus in the Liturgy of the Church of today the word being announced finds its realization in the act of Liturgy, whereas the Liturgy itself is both realization and performance of salvation accomplished by Christ through the Easter mystery of his death and resurrection. From this emerges the exceptional importance of the role of a presbyter as a proclaimer of the word and a celebrator of the mysteries, for the salvation is accomplished through Liturgy. Besides this, through the Eucharist - which is the source and the highest point of both Liturgy and the complete life of the Church - the Church itself is created and it survives, according to the words of St. Augustine: 'Ecclesia facit eucharistiam, eucharistia facit ecclesiam.'

Key words: Church, holy order, priest/presbyter, prayer of consecration, pastoral service, proclaiming service, consecrating service.

* Izv. prof. dr. sc. Zvonko Pažin, Catholic Faculty of Theology in Đakovo, J. J. Strossmayer University of Osijek, P. Preradovića 17, p.p. 54, 31400 Đakovo, Croatia, zvonko.pazin@djkbf.hr